

Identify the attributions style of the fans of Persepolis and Esteghlal teams about the defeat and victory of the team

Parvaneh Farhadbeigi^{1,2}, Rada Habibi², Aida Ayazi^{2*}

¹ Research instructor, Research Group of Cognitive Science, Academic Center of Education, Culture and Research, Alborz Branch, Karaj, Iran

² PhD candidate in Cognitive Psychology, Institute for Cognitive Sciences Studies

Abstract

Received, June 15, 2020
Accepted, September 10, 2020

Key words:

Causality, stability, locus of causality, attributions style, external and internal control, spectators.

Introduction: The purpose of this study is to identify the attributions of Persepolis and Esteghlal fans about failure and success to investigate the hypothesis that the result of competition and the level of support have a significant impact on how to understand the results and subsequent attributions methods used to explain the results from the fans perspective.

Methods: The assessment tools used in this research included Sport Spectator Identification Scale (SSIS) and Revised Causal Dimensional Scale (RCDS-II) was provided to the subjects online and subsequently 44 fans of the two teams with different levels of support volunteered to participate in this study. After data collection, methods of analysis of variance and correlation were used.

Result: By comparing the four subscales of revised causal dimensions, personal control, external control, stability and causality, with three levels of support among the fans of Esteghlal and Persepolis teams in the results of one-way analysis of variance, a significant difference was observed in the external control subscale. Also, the results of correlation show that there is a correlation between the level of support with the locus of causality and external control.

Conclusion. Examining the effect of fan levels on attribution styles regardless of the outcome of the game shows that along with increasing fan levels, there is a greater tendency to use external control attributions and people are more agreed on the impact of external control on team failure and success. The results of correlation also show that there is a correlation between the level of support with the locus of causality and external control. And with the increase of the level of support in the subjects, the amount of their attributions to the locus of causality and especially to external control to explain the results of defeat and victory is higher.

*Corresponding Author: ayaziaida@gmail.com

Address: Phase 4 of Pardis city, Adalat square, end of Safir Omid boulevard, cognitive sciences boulevard, Shahid Chamran boulevard, Pardis, Iran

Telephone: 02176291130

ORCID Code: 0000-0001-5634-6906

شناسایی سبک اسنادهای طرفداران دو تیم پرسپولیس و استقلال در مورد شکست و پیروزی تیم

پروانه فرهادبیگی^{۱،۲}، رادا حبیبی^۲، آیدا ایازی^{۳*}

^۱ مربی پژوهش، گروه پژوهشی علوم شناختی، جهاد دانشگاهی واحد استان البرز، البرز، ایران
^۲ دانشجوی دکترای روانشناسی شناختی موسسه آموزش عالی مطالعات علوم شناختی

چکیده

مقدمه: هدف از پژوهش حاضر شناسایی سبک اسنادهای طرفداران دو تیم پرسپولیس و استقلال در مورد شکست و پیروزی بوده و به بررسی این فرضیه پرداخته است که آیا نتیجه رقابت و میزان هواداری تأثیر معنی‌داری بر نحوه درک نتایج و متعاقب آن شیوه‌های اسنادی مورد استفاده جهت تبیین نتایج از سوی هواداران دارد؟

روش: ابزار مورد استفاده در این تحقیق شامل: مقیاس شناسایی هواداران ورزشی SSIS و مقیاس اصلاح‌شده ابعاد علی برای طرفداران ورزشی RCDS-II بوده که به صورت آنلاین در اختیار آزمودنی‌ها قرار گرفت و متعاقب آن تعداد ۴۴ نفر از طرفداران دو تیم با سطوح متفاوت هواداری داوطلب شدند که در این مطالعه شرکت نمایند، پس از اتمام جمع‌آوری داده‌ها از روش‌های آنالیز واریانس و همبستگی جهت شناسایی و تعیین رابطه بین متغیرها استفاده شد.

یافته‌ها: با مقایسه چهار خرده مقیاس ابعاد علی تجدیدنظر شده، کنترل شخصی، کنترل بیرونی، پایداری و جایگاه علیت، با سه سطح میزان هواداری در میان طرفداران دو تیم استقلال و پرسپولیس در نتایج تحلیل واریانس یک‌طرفه، تفاوت معناداری در خرده مقیاس کنترل بیرونی مشاهده شد، همچنین نتایج همبستگی نمایانگر آن است که میان میزان هواداری با جایگاه علیت و کنترل بیرونی همبستگی وجود دارد.

نتیجه‌گیری: بررسی تأثیر سطوح هواداری بر سبک‌های اسنادی فارغ از نتیجه بازی مشخص می‌کند که همراه با افزایش سطح هواداری گرایش بیشتری به استفاده از اسنادهای کنترل بیرونی وجود دارد و افراد تأثیر کنترل بیرونی را بر شکست و پیروزی تیم بیشتر میدانند، همچنین نتایج همبستگی نمایانگر آن است که میان میزان هواداری با جایگاه علیت و کنترل بیرونی همبستگی وجود دارد و با افزایش سطح هواداری در آزمودنی‌ها، میزان اسنادهای آنها به جایگاه علیت و به‌ویژه به کنترل بیرونی جهت تبیین نتایج شکست و پیروزی بیشتر است.

دریافت: ۲۶ خرداد ۹۹

پذیرش: ۲۰ شهریور ۹۹

واژه‌های کلیدی:

ابعاد علی، پایداری، جایگاه علیت، سبک اسناد، کنترل بیرونی و درونی، هواداری

مقدمه

است که زمینه‌ساز رخداد‌های بسیاری است (۱). در این میان فوتبال به‌عنوان یکی از محبوب‌ترین ورزش‌های تیمی و رقابتی از نیمه قرن ۱۹ تاکنون مسیر پیشرفت خود را چنان پیموده است که امروزه آن را پدیده‌ای فراتر از ورزش و دارای قدرت یکپارچه‌سازی اجتماعی می‌دانند (۲). در حال حاضر فدراسیون جهانی فوتبال

تاریخچه رقابت‌های ورزشی در بازی‌های المپیک به ۷۰۰ سال پیش از میلاد مسیح بازمی‌گردد که می‌تواند گواهی بر اهمیت ورزش‌های رقابتی در جوامع بشری باشد. ورزش فارغ از مسئله سلامتی و تناسب‌اندام در جوامع، به واقعیتی اجتماعی بدل شده

*نویسنده مسئول: ayaziida@gmail.com

آدرس: فاز ۴، میدان عدالت، انتهای بلوار سفیر امید، بلوار علوم شناختی، بلوار شهید چمران، پردیس، ایران

تلفن: ۰۲۱۷۶۲۹۱۱۳۰

کد ORCID: ۰۰۰۰-۰۰۰۱-۵۶۳۴-۶۹۰۶

هم‌رایی را در نظریه kelley استفاده کرده‌است (۹، ۱۰). Wein- er ابتدا دو بعد درونی در مقابل بیرونی (عامل درون فرد یا بیرون او) و پایدار در مقابل ناپایدار (قابل تغییر در طول زمان) را مطرح کرد سپس بعد سوم قابل کنترل در مقابل غیرقابل کنترل (۱۹۷۹) را بر اساس استدلال قیاس به طرح اضافه کرد (۱۱) مطالعات اخیر در روانشناسی ورزش حمایت گسترده‌ای از تأثیر این سبک اسناد بر هیجانات، انتظارات و عملکرد افراد در ورزش نشان داده است (۱۲) اما این سبک با تغییراتی همراه بود. Abramson (۱۹۸۹) دو وجه درونی و پایداری طرح Weiner را شکل‌دهی مجدد نظریه درماندگی آموخته شده Seligman می‌دانست. Abramson, Seligman, Teasdale (۱۹۷۸) مطرح کردند وقتی افراد به رویدادی غیر قابل کنترل بر می‌خورند، نتایج تحت تأثیر وجه کلی نیز است. وجه کلی نشانگر گرایش به فاجعه سازی رویدادهای منفی است، با این انتظار که موارد منفی در جنبه‌های دیگر زندگی ادامه خواهند یافت و در مقابل عوامل خاص فقط به موقعیت‌های اندکی محدود می‌شوند. بر طبق پژوهش Abramson و همکاران، سبک اسناد دارای پنج بعد شد: درونی/بیرونی، کنترل، پایدار، کلی و جهانی. بعد جهانی از دل کلی بیرون آمد اینک فرد اعتقاد دارد منشا ناتوانی فقط خود او است یا این ناتوانی برای همه افراد متداول است. وجه کلی در سه وجه پایدار (عمومیت زمانی)، کلی (موقعیت) و جهانی (برای همه یا فقط من) در ویژگی عمومیت مشترک است و می‌تواند با هم‌رایی ثابت و تمایز در نظریه kelley پیوند داده شود (۱۳).

ورود مدل Weiner در روانشناسی ورزش، به ویژه در نسبت دادن شکست به تلاش کمک موثری کرد. در ابتدا گمان می‌رفت که اگر علل شکست را به کمبود تلاش که عاملی بیرونی، ناپایدار و قابل کنترل است نسبت داد، در حفظ روحیه و انگیزه ورزشکار کمک‌کننده است اما در مواقعی که ورزشکار علی‌رغم تمام تلاش خود همچنان شکست می‌خورد به نظر می‌رسید نسبت دادن این عامل به شکست او، بیشتر تحقیرآمیز است به همین دلیل این علت به استراتژی تغییر کرد: عامل شکست، استراتژی نادرست دانسته شد که فرد می‌توانست با تغییر استراتژی موثر به عملکرد بهتری دست یابد (۱۴).

اسنادهای شکست یا پیروزی باورهایی در مورد دلایل باخت، پیروزی یا تساوی هستند. این مسئله مهم است، زیرا اگرچه فعالیت یک ورزشکار در اصل آگاهانه و هدفمند است اما افراد همیشه یک عمل خاص و اثربخشی یا ناکارآمدی‌شان را به خودشان اسناد نمی‌دهند. بر طبق طرح Weiner دو عامل درونی/بیرونی و

(فیفا) ۲۰۸ عضو دارد که در ۶ فدراسیون قاره‌ای مختلف باهم رقابت می‌کنند (۳) این تعداد عضو از تعداد کشورهای عضو سازمان ملل (۱۹۳) بیشتر است. فوتبال منطق عملکردی خود را در سیستم‌های اجتماعی دنبال می‌کند به این معنا که در این منطق موفقیت فیزیکی مدنظر است و در آن تنها نکته مهم، برتری نسبت به دیگران است (۴)، با این وجود کمبود مطالعات گسترده در سبک اسناد در روانشناسی ورزش مشهود است (۵).

اسناد را به‌عنوان «تلاش افراد جهت تبیین، فهم و پیش‌بینی حوادث بر اساس ادراکات شناختی و ارزیابی آن‌ها از قبیل درونی‌بودن، قدرت و شانس تعریف شده است، که بر سطوح دستاوردها در تکالیف شناختی، عاطفی و حرکتی تأثیر می‌گذارد». در شناخت اجتماعی، اصطلاح اسناد دارای دو معنای غالب است. اولی به توضیحات رفتار اشاره دارد و مورد دوم به استنتاج. آنچه که در هر دو مورد مشترک است فرایند اختصاص دادن یا ارجاع است: در اسناد به‌عنوان توضیح، یک رفتار به علت آن ارجاع داده می‌شود و در معنای دوم یا استنتاج یک کیفیت یا ویژگی بر اساس رفتار مشاهده‌شده، به عامل آن ارجاع می‌شود (۶).

طبق نظر Heider مردم همانند دانشمندان غیرحرفه‌ایی با در کنار هم قرار دادن اطلاعات به درک بهتر رفتار خود و دیگران می‌رسند. در روشی مشابه مردم سعی می‌کنند تا با گردآوری اطلاعات به طریق غیرحرفه‌ایی نتایج ورزشی خود و دیگران را توضیح دهند و از این طریق با علت‌یابی شکست یا موفقیت خود در مسابقات ورزشی، روش تمرینات ورزشی خود را برای رسیدن به پیروزی در مسابقات آینده تغییر دهند و ریشه‌یابی علل موفقیت و شکست، می‌تواند بر انتظارات، هیجانات و عملکرد ورزشی آن‌ها اثر گذارد (۷). بر طبق نظریه Kelley سه دسته اطلاعات برای نتیجه‌گیری علی وجود دارد: تمایز، هم‌رایی و ثابت. روانشناسان ورزشی برای کمک به ورزشکاران در مواقع شکست از این ایده پیروی می‌کنند به‌طور مثال: شکست در یک مسابقه ورزشی باعث می‌شود ورزشکار باور کند که در ورزش ضعیف است و در نتیجه، تصمیم به کناره‌گیری می‌گیرد. در این موقع روانشناس ورزشی از نظریه Kelley استفاده می‌کند: ثابت: آیا این ضعف در تمام مسابقات بوده؟ تمایز: تأیید بر عملکردهای خوب در همان مسابقه. هم‌رایی: حس سایر ورزشکاران در چنین شرایطی مشابه است؟ (۸). اما در عمل و به‌طور کلی در روانشناسی اجتماعی مدل اسناد موفقیت-انگیزه Weiner (۱۹۷۱) جایی برای خود باز کرد که از مدل‌های درماندگی آموخته‌شده Seligman و خودکارآمدی Bandura ایده گرفته است و به صورت ضمنی وجوه ثابت و

رویداد خاص مورد نظر: شامل انتظارات از رقابت، اهمیت رقابت و حوادث حساس در رقابت است. این دو عامل مسئول اصلی شکل دادن سبک اسناد اعضای تیم در ورزش‌های تیمی است. سپس در سطح چهار عامل اصلی را در اسناد تیمی انتخاب کردند: قابل کنترل بودن و سه وجه مرتبط به تعمیم پذیری یعنی ثبات، کلی (موقعیت) و جهانی. از آنجا که عامل درونی و بیرونی می‌تواند با عامل کنترل‌پذیری همپوشانی داشته باشد از عامل درونی و بیرونی صرف نظر کردند. بر طبق نظر Rees و همکاران (۲۰۰۵) برای ایجاد یک مدل مفهومی برای درک اسناد در ورزش‌های تیمی عوامل کنترل و غیر قابل کنترل و تعمیم‌پذیر از اهمیت بیشتری برخوردارند. سپس برای یافتن عاملی که بیش از همه بتواند رفتار تیمی را پیش بینی کند، آن‌ها دو عامل انگیزه و واکنش مبتنی بر استرس را در مرحله بعد مد نظر قرار دادند و بیان کردند که انتخاب هر کدام از عوامل ذکر شده به‌عنوان اسناد موفقیت یا شکست می‌تواند پاسخ‌های فیزیولوژیک از جمله تستسترون، کورتیزول، ضربان قلب، فشارخون و عملکرد ایمنی را تحت تأثیر قرار دهد و در سطح عاطفی: غرور، عزت‌نفس، ناامیدی، بی‌زاری و خشم، خوشحالی را رقم زند. در سطح شناختی: انتظارات، خودکارآمدی جمعی، اهداف تیمی و تصمیمات. در نهایت رفتار تیمی و اعضا را رقم زند یعنی رویکردهای اجتنابی، عملکردهای بعدی تیم و کیفیت تمرین (۷).

سبک‌های اسنادی افراد در یک بستر اجتماعی شکل می‌گیرند و عوامل اجتماعی بر اسنادها تأثیر گذارند (۱۸). Rejeski & Brawley خاطر نشان کردند که شرایط اجتماعی ممکن است بر نحوه ارائه خودتأثیر بگذارد: «مردم اسنادهایی را که درمورد دیگران انجام می‌دهند برای بدست آوردن تأیید عمومی یا جلوگیری از شرم‌زدگی، مدیریت می‌کنند». بنابراین، اگر به چالش کشیده شوند، می‌توانند بلافاصله اسناد خود را تغییر دهند. به‌عنوان مثال مربی تیم ممکن است نتایج ضعیف در مسابقه را بلافاصله به عوامل غیرقابل کنترل، مانند داوری ضعیف اسناد بدهد. با این وجود، تحت نظارت و بررسی دقیق‌تر توسط رسانه‌ها، به نظر می‌رسد سبک اسنادی مربی تیم به سمت قبول مسئولیت بیشتری در قبال نتیجه تغییر کند. معروف است که ورزشکاران درمورد نتیجه با خانواده، مربیان، روانشناسان، رسانه‌ها و غیره بحث می‌کنند و دیگران انواع مختلفی از حمایت‌های عاطفی، احترام و حمایت اجتماعی را به آن‌ها می‌دهند (۷). از آنجا که اسنادهای ناسازگار و ناهنجار اغلب منجر به ورود بازیکنان به یک چرخه درماندگی می‌شود، نقش طرفداران در این میان بسیار مهم است چرا که اگر دچار خطای

پایداری علیت می‌تواند به چهار برداشت تقسیم شود: پایدار داخلی (امتیازات و توانایی‌های ورزشکار)، ناپایدار داخلی (تلاش در طول مسابقه، تمرین قبل از مسابقه)، خارجی پایدار (دشواری تکلیف) و خارجی ناپایدار (شانس، شرایط آب و هوایی، داور، تماشاگران و غیره). اسنادهای علی موفقیت و عدم موفقیت در ورزش تأثیر معنی‌داری بر وضعیت‌های شناختی و هیجانی ورزشکاران دارد. به نظر می‌رسد اسناد شکست به عواملی که قابل کنترل هستند، در حفظ اعتماد به نفس مؤثر است (۱۵). بین نحوه اسناددهی موفقیت و شکست در ورزش‌های تیمی و انفرادی تفاوت وجود دارد. ورزشکاران رشته‌های انفرادی بیشتر اسناد درونی، ثابت و کلی دارند و برای وقایع مثبت علل کمتر قابل کنترل را بر می‌گزینند و برای وقایع منفی علل بیشتر درونی را بیان می‌کنند. اسناد تیمی توضیح‌دهنده رفتار گروه است. تجارب مشترک و تعاملات اجتماعی اغلب باعث می‌شود که اعضا یک تیم، به یک روش فکر کنند و پاسخ دهند در نتیجه اسنادهای تیمی یک باور جمعی است (۱۶). در روش‌های کلاسیک اسناد درون/ بیرون گروهی و میزان پذیرش مسئولیت اعضا در نتایج گروهی، مورد بررسی است و بر این اساس بخشی از سوگیری‌های اسناد در ورزش‌های گروهی مطرح می‌شود: گرایش به نسبت دادن نتایج مثبت به عوامل درون تیم و نتایج منفی به عوامل خارج از تیم (سوگیری در خدمت تیم) اعضا گروه تمایل دارند خود را بیشتر از آنچه دیگران به آنها نسبت می‌دهند برای نتایج تیم مسئول بدانند (سوگیری خودمحور) تمایل به نسبت دادن مسئولیت نتایج مثبت به خود تا نتایج منفی (خدمت به خود) تمایل به تشخیص ویژگی‌های تیم و مسئول دانستن آن ویژگی‌ها برای خروجی سایر گروه‌ها (خطای اسناد گروه). تمایل اعضا گروه برای دست بالا گرفتن میزان توافق دیگر اعضا با آن‌ها (خطای هم‌رایی کاذب). نتایج مطالعات از سوگیری در خدمت تیم بیشتر حمایت می‌کنند و چهار عامل قابل کنترل، ثبات، کلی و جهانی بودن بر نتایج تیم و سوگیری‌های آن بیشترین تأثیر را دارند (۱۷).

Allen و همکاران (۲۰۱۲) پس از مطالعه سبک‌های اسناد موفقیت و شکست در ورزش‌های تیمی برای مطالعه این حوزه مدلی را پیشنهاد دادند که در تمام ورزش‌های تیمی از جمله فوتبال قابل استفاده است. در این مدل چندین سبک اسناد تلفیق شده است از جمله مدل‌های اولیه اسناد و عوامل معنادار که بر عملکرد اعضای تیم ورزشی اثرگذار هستند. این عوامل در سطح اول شامل: ۱. ویژگی‌های ذاتی گروه و اعضای گروه یعنی ویژگی‌های شخصیتی، میزان تجربه و روابط درون گروهی است. ۲. ویژگی‌های

تهران و تراکتورسازی تبریز؛ با هجوم تماشاگران به داخل زمین و همچنین پیامدهای ناگوار آن در سطح ورزشگاه، حوادث بسیار تلخی پدید آمد و موجب تخریب اموال عمومی در داخل و خارج از ورزشگاه و از طرفی آسیب‌دیدگی جسمی برخی تماشاگران و مأموران امنیتی شد (۲۲).

هدف پژوهش حاضر با توجه به اهمیت سبک اسناد شکست و موفقیت در بین طرفداران ورزش فوتبال که از انواع ورزش‌های تیمی است با توجه به میزان محبوبیت دو تیم استقلال و پرسپولیس، شناسایی اسنادهای شکست و موفقیت طرفداران این دو تیم است. با توجه به کمبود پژوهشی این مورد در ایران، درک الگوی سبک اسناد شکست و موفقیت طرفداران این دو تیم می‌تواند راه‌گشای پژوهش‌های بیشتر در این زمینه بوده و در نهایت راه‌حلی برای کاهش خشونت و آسیب‌های اجتماعی حاصله از سبک‌های اسناد ناسازگار، فراهم آورد.

روش کار

روش مطالعه از نوع توصیفی و جامعه پژوهش شامل طرفداران فوتبال دو تیم استقلال و پرسپولیس در شهر تهران بود. نمونه مطالعه شامل ۴۴ نفر از طرفداران فوتبالی دو تیم استقلال (۱۸ نفر) و پرسپولیس (۲۶ نفر) بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب گردیدند. از آزمودنی‌ها خواسته شد با استفاده از لینک ارسالی به سوالات پاسخ دهند. آزمودنی‌ها باید به تمامی سوالات پاسخ می‌داند تا قادر بودند که پاسخ‌های خود را ثبت کرده و پیام تشکر از همکاری در پژوهش را دریافت کنند. مقیاس‌های پژوهش شامل دو پرسشنامه بود که نسخه فارسی آنها موجود نبود، به همین دلیل پرسشنامه‌ها توسط سه نفر به طور همزمان ترجمه و یکسان‌سازی گردید. سپس از ۱۰ نفر از شرکت‌کنندگان خواسته شد تا سوالات مبهم آن را مشخص کرده و اصلاح نمایند. در این پژوهش میزان هواداری تیم مورد علاقه فوتبالی با استفاده از پرسشنامه مقیاس شناسایی هواداران ورزشی^۱ (SSIS) مورد ارزیابی قرار گرفت که توسط Wann & Brans-combe در سال ۱۹۹۳ طراحی شد و میزان هواداری فرد را از تیم مورد علاقه خود با استفاده از ۷ مورد مشخص می‌کند، پاسخ هر سوال با مقیاس لیکرتی از ۱ تا ۸ اندازه‌گیری می‌شود که نمرات بالاتر سطح هواداری بالاتر و نمرات پایین‌تر نمایانگر سطوح پایین‌تر هواداری است. چنانچه مجموع نمرات پایین‌تر از ۱۸ و بالاتر از ۳۵ باشد به آن هواداری کم و هواداری شدید نسبت داده شد و اگر

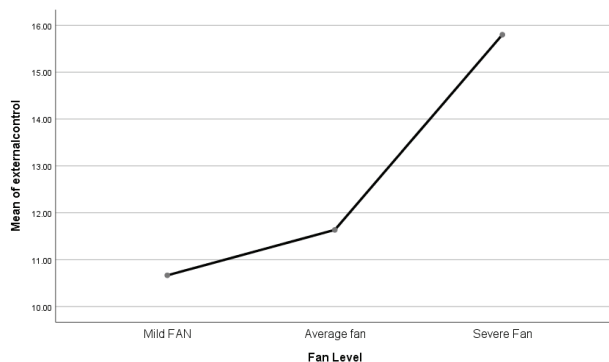
بنیادی اسناد شوند بدین معنا که نتیجه تلاش ورزشکاران را به ویژگی و ذات آن‌ها اسناد بدهند (۱۹) می‌توانند به آنها صدمه بزنند. آنها ممکن است اوضاع را نادرست تعبیر کرده و حمایت نادرستی داشته باشند به عنوان مثال، حتی اگر بازیکن تمام تلاش خود را کرده باشد طرفداران ممکن است عدم تلاش را به عنوان دلیلی برای عدم موفقیت بیان کنند. این گونه طرفداران بالقوه قبل از اینکه به حمایت و پشتیبانی فکر کنند، مرتباً اسنادهایی درباره علت رفتار بیان می‌کنند. به عنوان مثال اگر تصور شود که یک رویداد منفی قابل کنترل بود، طرفدار ممکن است در مقایسه با شرایطی که رویداد غیرقابل کنترل تلقی می‌شود، تمایل کمتری به ارائه پشتیبانی و کمک داشته باشد. چگونگی رفتار متعاقب مردم، می‌تواند تأثیر شگرفی در افکار، احساسات و رفتارهای ورزشکاران در پی یک رویداد داشته باشد (۲۰). در پژوهش مرادی (۱۳۹۴) در ارتباط با تأثیر عوامل جامعه‌شناسی بر عملکرد تیم‌های ملی ایران انتظارات عمومی جامعه برای پیروزی حتمی، از عوامل مهم اضطراب و شکست ورزشکاران نام برده شده است. قطعاً فشاری که از طرف جامعه برای کسب نتیجه پیروزی بر تیم وارد می‌شود می‌تواند بر نحوه اسناددهی افراد اثر بگذارد. به طور مثال در پژوهش‌های مرتبط با نحوه اسناددهی مسئولیت در شکست ورزشکاران، مشخص شده است که اسناد سرزنش دیگران برای شکست در هنگام باخت‌های مسابقاتی در دو دهه گذشته مصرف دویپنگ و مواد انرژی‌زا را افزایش داده است (۲۱).

اهمیت نحوه اسناد موفقیت و شکست طرفداران فقط در روحیه ورزشکاران اثر ندارد بلکه می‌تواند عواقب زیان بار اجتماعی در برداشته باشد به طور مثال اسناد به ناداوری (غیر قابل کنترل) باعث مهم‌ترین درگیری‌ها در دنیای فوتبال شده است. مهم‌ترین درگیری در میان تماشاگران ورزشی ایران -در دهه‌های اخیر- در آبان ماه سال ۱۳۸۵ در جریان بازی دوستانه بین تیم‌های استقلال و پرسپولیس در اواخر بازی رخ داد که طرفداران تیم پرسپولیس به درون زمین هجوم آوردند و بازی ناتمام ماند. از آن سال به بعد، برخوردهای خشونت‌آمیز در عرصه رشته فوتبال همچنان گزارش شد، از جمله هجوم تماشاگران به داخل زمین، ضرب و جرح داوران، آسیب‌رساندن به اموال عمومی در بیرون ورزشگاه، پرتاب سنگ از سوی تماشاگران به درون زمین، سنگ‌پرانی برخی تماشاگران، اغتشاش در ورزشگاه، زد و خورد بازیکنان دو تیم با یکدیگر و اغتشاش در سکوی تماشاگران افزایش یافت؛ به طوری که در پایان بازی آخرین مسابقه فوتبال لیگ برتر ایران در سال ۱۳۹۴ بین تیم‌های نفت

1 Sport Spectator Identification Scale

جدول ۱- نتایج آنالیز واریانس یک طرفه مقیاس ابعاد علی و سطوح هواداری

معنی داری	F	میانگین مجذوره‌های بین گروه	درجه آزادی	جمع مجذوره‌های بین گروه	مقیاس بعد علی
.۰۸۳	۲,۶۴	۷۲,۱۸	۲	۱۴۴,۳۷	جایگاه علیت
.۰۴۷	۳,۲۹	۹۲,۳۱	۲	۱۸۴,۶۲	کنترل بیرونی
.۴۴۰	.۸۳	۲۲,۷۸	۲	۴۵,۵۷	کنترل درونی
.۱۳۴	۲,۱۱	۶۱,۲۸	۲	۱۲۲,۵۶	پایداری

نمودار ۱: نمودار رابطه بعد علی کنترل بیرونی و سطوح هواداری

همچنین نتایج همبستگی نمایانگر آن است که میان میزان هواداری با جایگاه علیت و کنترل بیرونی همبستگی وجود دارد ($r=0.418, P_{(r-tailed)}=0.005$) و با افزایش شدت هواداری میان آزمودنی‌ها، میزان اسنادهای آن‌ها به جایگاه علیت و به‌ویژه به کنترل بیرونی نیز بیشتر است.

جدول ۲- همبستگی مقیاس ابعاد علی و سطوح هواداری

معنی داری	ضریب r	مقیاس بعد علی
.۰۲۱	.۳۴۷	جایگاه علیت
.۰۰۵	.۴۱۸	کنترل بیرونی
.۱۵۶	.۲۱۸	کنترل درونی
.۲۲۵	.۱۸۷	پایداری

سؤال بعدی این است که آیا بین طرفداران دو تیم استقلال و پرسپولیس در ابعاد علی شکست یا پیروزی تفاوتی دیده می‌شود؟ آنالیز از طریق تی مستقل مقایسه میانگین‌ها نشان می‌دهد بین هواداران دو تیم استقلال و پرسپولیس در چهار خرده مقیاس ابعاد علی تجدیدنظر شده تفاوت معناداری وجود ندارد. با در نظر گرفتن دو گروه از طرفداران که اسنادهای شکست و پیروزی را بیان

مجموع نمرات بین ۱۸ تا ۳۵ باشد نمایانگر سطوح میانی یا متوسط هواداری است، مطالعات پایایی و روایی این مقیاس را با آلفای کرونباخ ۰/۹۱ تایید کرده‌اند (۲۳).

برای اندازه‌گیری اسنادهای علی، کنترل شخصی^۱، کنترل بیرونی^۲، پایداری^۳ و جایگاه علیت^۴ از مقیاس تجدیدنظر شده ابعاد علی^۵ (RCDSII) استفاده شد، مقیاس ابعاد علی اولین بار توسط Russell (۱۹۸۲) ارائه گردید و بعدازآن مطالعات بسیاری برای رسیدن به پایایی و روایی آن انجام گرفت، تمایز میان جنبه‌های مربوط به کنترل در کنار عدم همگن بودن در موارد خرده مقیاس کنترل شخصی گزارش‌هایی از پایایی پایین این مقیاس در پیشینه ادبی بجا گذاشت، سپس نسخه تجدیدنظر شده آن ارائه گردید (۲۴). این مقیاس دارای ۱۲ سؤال در چهار خرده مقیاس است که به‌صورت لیکرتی از ۱ تا ۹ به آزمودنی ارائه می‌شود، در ابتدا از شرکت‌کنندگان خواسته شد که تعیین کنند این اسنادها مربوط به شکست یا پیروزی، تیم فوتبال مورد علاقه‌شان است، بدین‌صورت آن‌ها در دو گروه کسانی که اسنادهای شکست تیم فوتبال موردعلاقه خود را بیان داشتند و کسانی که اسنادهای پیروزی تیم فوتبال موردعلاقه خود را بیان داشتند، تقسیم شدند. هر دو پرسشنامه به‌صورت یک فرم واحد در گوگل فرم به نمایش گذاشته شد و از میان افراد شرکت‌کننده در این طرح ۷۰٫۵٪ به اسنادهای پیروزی و ۲۹٫۵٪ به اسنادهای شکست تیم موردعلاقه خود پاسخ دادند. داده‌ها در SPSS نسخه ۲۵ مورد آنالیز قرار گرفتند.

یافته‌ها

در طول یک هفته، در مجموع ۳۸ مرد و ۶ زن در این پیمایش شرکت کردند. شرکت‌کنندگان دارای طیف سنی ۸ الی ۵۰ سال بودند و ۷۵ درصد آن‌ها تحصیلات کارشناسی و بالاتر داشتند. در مقایسه چهار خرده مقیاس ابعاد علی تجدیدنظر شده، کنترل شخصی، کنترل بیرونی، پایداری و جایگاه علیت، با سه سطح میزان هواداری در میان طرفداران دو تیم استقلال و پرسپولیس نتایج تحلیل واریانس یک طرفه (ANOVA)، تفاوت معناداری در خرده مقیاس کنترل بیرونی مشاهده شد ($F=3.297, P=.047$). مقایسه میانگین‌ها نشان می‌دهد که هر چه میزان هواداری تیم بیشتر باشد، آزمودنی‌ها، تأثیر کنترل بیرونی را بر شکست و پیروزی تیم بیشتر می‌دانند.

- 1 Personal Control
- 2 External Control
- 3 Stability
- 4 Locus of Causality
- 5 Revised Causal Dimensional Scale

بازنده شکست تیم را به عوامل بیرونی مانند داوری بد یا کم‌شانسی در برابر عوامل درونی مانند تلاش یا استعداد تیم اسناد می‌دهند. بررسی متون و نتایج مطالعات انجام‌گرفته در این زمینه حاکی از آن است که افراد تمایل دارند اسنادهای موفقیت یا شکست را بر اساس دلایل درونی یا بیرونی به گروه نسبت دهند بنابراین در صورت عدم موفقیت، اسنادهای خارجی شایع‌تر است، درحالی‌که با نتایج موفقیت‌آمیز، اسناد داخلی بیشتر متداول است (۱۷). میزان هواداری به‌طور مثبتی با اسنادهای شکست و پیروزی تیم‌ها ارتباط دارد و هواداران شدید در مقایسه با هواداران ضعیف اسنادهای بیشتری را استفاده می‌کنند (۲۸). همچنین در برخی مطالعات از سطوح هواداری تیمهای ورزشی در برای طبقه‌بندی تماشاگران و تعیین میزان ناهمگونی آنها استفاده‌شده است و مشخص شده که این تفاوتها فقط در سطح هواداری افراد وجود ندارد بلکه افراد در سطوح مختلف هواداری در روش‌های سبک‌های اسنادی نیز متفاوت هستند (۲۹).

نتیجه‌گیری

در این مطالعه بر اساس اندازه‌گیری ابعاد چهارگانه اسنادهای علی و مقایسه ابعاد با سطوح هواداری تماشاگران به بررسی این فرضیه پرداختیم که سبک‌های اسنادی تماشاگران متعاقب نتایج شکست یا پیروزی متفاوت بوده و میزان هواداری تماشاگران با سبک‌های اسنادی مورد استفاده ارتباط دارد و انتظار می‌رود میزان هواداری تأثیر معنی‌داری بر نحوه درک نتایج و متعاقب آن شیوه‌های اسنادی مورد استفاده جهت تبیین نتایج از سوی هواداران داشته باشد. مطابق تجزیه و تحلیل داده‌های حاصله و برخلاف آنچه که انتظار می‌رفت تفاوت معناداری در سبک‌های اسنادی تماشاگران در شرایط بردو باخت تیم‌ها مشاهده نشد. لیکن بررسی تأثیر میزان هواداری بر سبک‌های اسنادی فارغ از نتیجه بازی مشخص می‌کند که همراه با افزایش سطح هواداری گرایش بیشتری به استفاده از اسنادهای کنترل بیرونی وجود دارد و افراد تأثیر کنترل بیرونی را بر شکست و پیروزی تیم بیشتر می‌دانند، همچنین نتایج همبستگی نمایانگر آن است که میان میزان هواداری با جایگاه علیت و کنترل بیرونی همبستگی وجود دارد و با افزایش سطح هواداری در آزمودنی‌ها، میزان اسنادهای آنها به جایگاه علیت و به‌ویژه به کنترل بیرونی جهت تبیین نتایج شکست و پیروزی بیشتر است. بنابراین شناسایی میزان هواداری می‌تواند به توضیح فرآیندهای اسنادی تماشاگران در رقابت‌های ورزشی کمک نموده و متعاقب آن راهنمایی در جهت شناسایی و

داشته‌اند تفاوت معناداری میان این دو گروه در خرده مقیاس‌های ابعاد علی تجدیدنظر شده مشاهده نشد.

بحث

هدف از طرح‌ریزی و اجرای مطالعه حاضر، شناسایی سبک‌های اسنادی طرفداران دو تیم پرسپولیس و استقلال در موارد شکست و پیروزی تیم‌ها و تعیین ارتباط بین میزان هواداری و سبک‌های اسنادی (ابعاد چهارگانه علیتی) است. مطالعه سبک‌های اسنادی مورد استفاده در رابطه با نتایج گروهی و رقابت‌های ورزشی در سال‌های اخیر مورد توجه گسترده‌ای قرار گرفته است، مطالعات انجام‌شده نشانگر اثرگذاری عوامل متعدد بر سبک‌های اسنادی در زمینه ورزش و متعاقب آن شکل‌گیری و ایجاد اسنادهای متفاوت است. هواداران ورزشی برای توضیح عملکرد و نتیجه تیم مورد علاقه خود شیوه‌های اسنادی متفاوتی را استفاده می‌کنند، اسنادی که افراد در ارتباط با نتایج ورزشی اتخاذ می‌کنند می‌تواند منبع قدرتمند انگیزش، تأثیرگذاری بر هیجانات، تصمیمات، انتظارات و رفتارها باشد (۲۵). هواداران از نظر روان‌شناختی به بخشی از تیم ورزشی که از آن پشتیبانی می‌کنند تبدیل می‌شوند و در شادی و غرور پیروزی و ناراحتی شکست تیم سهیم بوده و به این طریق سعی در دستیابی و حفظ یک هویت مثبت اجتماعی دارند (۲۶). آنها برای حفظ هویت اجتماعی مثبت خود از استراتژی‌های جایگزین مانند اقدام به خشونت و اغتشاش (تضعیف مخالفت) و تغییر ابعاد مقایسه (مثلاً تعداد بردو باخت در طول فصل) استفاده می‌کنند (۲۷)، بنا به دلایل فوق‌الذکر و به دلیل اینکه شیوه‌های اسنادی تأثیر معنی‌داری بر نحوه انتظار رفتارها و عملکرد آینده تیم‌های ورزشی و هواداران آنها دارد مشخص است که مطالعه و ایجاد یک چارچوب به‌روز شده از اسنادهای علیت و ارتباط آن با عوامل مختلف وابسته و اثرگذار ضروری است. در این راستا بیشتر مطالعات صورت گرفته بر شناسایی سبک‌های اسنادی مورد استفاده توسط ورزشکاران و اعضای تیم‌های ورزشی متعاقب نتایج برد یا پیروزی متمرکز بوده است و توجه اندکی به تماشاگران و هواداران به‌عنوان بخش عمده‌ای از جامعه ورزشی معطوف شده است بنابراین در این مطالعه تمرکز ما بر بررسی سبک‌های اسنادی و ابعاد علی در تماشاگران دو تیم مطرح فوتبال ایران و تعیین ارتباط این سبک‌ها با نتیجه بازی و نیز میزان هواداری تماشاگران است.

اسناد هواداران ورزشی در ابتدا توسط Mann در سال ۱۹۷۴ مورد بررسی قرار گرفت که واکنش هواداران را متعاقب نتیجه تیم‌شان مورد بررسی قرار داد وی خاطر نشان کرد هواداران تیم

ness in humans: critique and reformulation. *Journal of abnormal psychology*. 1978;87(1):49

14. Biddle S, Hanrahan SJ, Sellars CN. Attributions: Past, present, and future. 2001.

15. Hanrahan SJ, Cerin E. Gender, level of participation, and type of sport: Differences in achievement goal orientation and attributional style. *Journal of science and medicine in sport*. 2009;12(4):508-12.

16. Myers ND, Feltz DL. From self-efficacy to collective efficacy in sport. *Handbook of sport psychology*. 2007:799-819.

17. Allen MS, Coffee P, Greenlees I. A theoretical framework and research agenda for studying team attributions in sport. *International Review of Sport and Exercise Psychology*. 2012;5(2):121-44.

18. Hardy L, Jones G. Current issues and future directions for performance-related research in sport psychology. *Journal of Sports Sciences*. 1994;12(1):61-92.

19. Hewstone M. Causal attribution: From cognitive processes to collective beliefs. Basil Blackwell; 1989.

20. Gilbert DT, Fiske ST, Lindzey G, editors. The handbook of social psychology. Oxford University Press; 1998.

21. Moradi B. Investigating the effects of sociological and psychological factors on the success of Iranian national teams in international arenas. *Social Research*. 1394; 28, 49-78 (Persian).

22. Kargar Gh, Ghafouri F. Providing a model of factors affecting the security of sports events in Iran. *Social Order Quarterly*. 1395; 8(4), 157-190 (Persian)

23. Wann DL, Branscombe NR. Sports fans: Measuring degree of identification with their team. *International journal of sport psychology*. 1993.

24. McAuley E, Duncan TE, Russell DW. Measuring causal attributions: The revised causal dimension scale (CDSII). *Personality and Social Psychology Bulletin*. 1992;18(5):566-73.

25. Malle BF. How the mind explains behavior. Folk Explanation, Meaning and Social Interaction. Massachusetts: MIT-Press. 2004.

26. Wann DL, Royalty J, Roberts A. The Self-Presentation of Sport Fans: Investigating the Importance of Team Identification and Self-Esteem. *Journal of Sport Behavior*. 2000;23(2).

27. Phua JJ. Sports fans and media use: Influence on sports fan identification and collective self-esteem. *International Journal of Sport Communication*. 2010;3(2):190-206.

28. Wann DL, Schrader MP. Controllability and stability in the self-serving attributions of sport spectators. *The journal of social psychology*. 2000;140(2):160-8.

29. Bernache-Assollant I, Bouchet P, Lacassagne MF. Spectators' identification with French sports teams: A French adaptation of the sport spectator identification scale. *Perceptual and Motor Skills*. 2007;104(1):83-90.

پیشبینی الگوهای رفتاری اجتماعی و روان‌شناختی در تماشاگران فراهم نماید. اگرچه نتایج حاصل از این مطالعه یک لیست جامع و کامل از نحوه اثرگذاری و عوامل را فراهم نکرده است لیکن قصد دارد پایه‌ای را جهت شکل‌گیری و احراز تحقیقات آینده فراهم آورد و امیدواریم تحقیقات درزمینه اسناد در حال شکوفایی و گسترش بوده و با مطالعات گسترده‌تر و تعیین میزان اثرگذاری و تعاملات بین عوامل مختلف بتوانیم زمینه مناسبی را برای شناسایی و توسعه مداخلات ساختاری فراهم نماییم.

تشکر و قدردانی

از استاد گران‌قدر جناب دکتر جواد حاتمی که در این پژوهش راهنمای ما بودند، کمال تشکر را داریم.

تضاد منافع

بدین‌وسیله نویسندگان تصریح می‌نمایند که هیچ‌گونه تضاد و تعارض منافی در خصوص پژوهش حاضر وجود ندارد.

منابع

1. Alfermann D, Stoll O. Sportpsychologie: Ein Lehrbuch in 12 Lektionen. Meyer & Meyer Verlag; 2016.
2. Rötzer G. *Fußball ist mehr als nur ein Spiel: Historische und soziologische Aspekte der Geschichte des Fußballs in Deutschland und Österreich von der Mitte des 19. Jahrhunderts bis zur Gegenwart* (Doctoral dissertation, inwien).
3. Pošlethwaite V, Grix J. Beyond the acronyms: Sport diplomacy and the classification of the International Olympic Committee. *Diplomacy & statecraft*. 2016;27(2):295-313.
4. Anderson CA. Motivational and performance deficits in interpersonal settings: The effect of attributional style. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1983;45(5):1136.
5. Biddle SJ. Motivation and perceptions of control: Tracing its development and plotting its future in exercise and sport psychology. *Journal of sport and exercise psychology*. 1999;21(1):1-23.
6. Malle BF. Attribution theories: How people make sense of behavior. *Theories in social psychology*. 2011;23:72-95.
7. Rees T, Ingledew DK, Hardy L. Attribution in sport psychology: Seeking congruence between theory, research and practice. *Psychology of Sport and Exercise*. 2005;6(2):189-204.
8. Kelley HH. Attribution theory in social psychology. In: Nebraska symposium on motivation 1967. University of Nebraska Press.
9. Sinnott K, Biddle S. Changes in attributions, perceptions of success and intrinsic motivation after attribution retraining in children's sport. *International Journal of Adolescence and Youth*. 1998;7(2):137-44.
10. Weiner B. Attribution theory, achievement motivation, and the educational process. *Review of educational research*. 1972;42(2):203-15.
11. Weiner B. A theory of motivation for some classroom experiences. *Journal of educational psychology*. 1979;71(1):3.
12. Orbach I, Singer R, Price S. An attribution training program and achievement in sport. *The Sport Psychologist*. 1999;13(1):69-82.
13. Abramson LY, Seligman ME, Teasdale JD. Learned helplessness-